

проблему те, що діти страждають від нестачі педагогічної свободи. У цьому відношенні роль кожного вчителя – це, по-перше, виховати самого себе свободою людиною, по-друге, виховувати у своїх учнів свободу поведінки й водночас відповідальність за всі свої дії, слова, вчинки.

На превеликий жаль, замість запровадження свободи вибору в усьому, українські школи ще й досі намагаються покладатися на примітивні не внутрішні стимули (кнут і пряник). Багато, хто знайомі з терміном свобода у вихованні думають, що він несе в собі те, що дітей нічому не вчать і повністю слідує їх примхам: чого дитина хоче, те і правильно. Ні звичайно. Свобода освіти – просто один з аспектів загальної волі. Ми переконані, що особиста свобода необхідна всім і у всьому, що законно з моральної точки зору. Тим самим, свобода в освіті потрібна на всіх рівнях і для всіх людей. Нові покоління повинні мати шанс вирости у свободі. Давати свободу — означає любити, а тільки любов може врятувати світ. На нашу думку, для реалізації цього задуму школа повинна являти собою "територію свободи", де даний вираз проявляється у свободі бути собою, що є вирішальним "секретом" успіху.

Таким чином, можна зробити висновок, що кожен вольовий вчинок вчителя має певні відображення у свободних особистісних діях учня. Повним відбиттям істинності педагогічної свободи є такі слова А. С. Макаренка: «Будемо розглядати педагогічну майстерність як вияв педагогом свого «Я» у професії, як самореалізацію особистості вчителя у педагогічній діяльності, що забезпечує саморозвиток особистості учня» [5, с. 29].

Тільки педагог, котрий відчуває та реалізує свою внутрішню свободу, в змозі допомогти сформувати свободу вихованця, який завдяки цій якості зможе здійснювати усвідомлений вибір у процесі самореалізації. Тому не можна допустити, щоб можливість знайти власні крила кожного підмінялася правом чи обов'язком стати кимось іншим.

Список використаної літератури

1. Губерський Л. В. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – Київ: Знання України, 2002. – 580 с
2. Гессен С. И. Основы педагогики. Введение в прикладную философию / С.И. Гессен. – М.: Школа-Пресс, 1995
3. Сухомлинський В. О. Як виховати справжню людину. Ставлення до людей і обов'язок перед ними / В.О. Сухомлинський. – Вибр. тв.: у 5 т. – Т. 2. – К.: Рад. школа, 1976
4. Ягупов В. В. Педагогіка: навч. посібник / В. В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с
5. Педагогічна майстерність / [І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І. А. Зязюна. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с

Надія НЕЧИПОРЕНКО

РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ У СТУДЕНТІВ

У третьому тисячолітті завдяки створенню й поширенню у світі глобальної соціальної мережі Інтернет отримання будь-якої інформації не вимагає особливих зусиль. Процес передачі цифрових та аналогових даних інтернет-трафіками дозволяє вільно й швидко використовувати потрібну інформацію у різних цілях, в тому числі й освітніх.

Студентство ХХІ століття – це молодь, озброєна новітніми комунікаційними та мультимедійними цифровими технологіями, які відкривають широкі можливості професійної підготовки. Проте, одночасно з незаперечною ефективністю використання цифрових технологій в освітньому процесі вищої школи, організації безперервного навчання студентів, окреслилась проблема захисту інформацій та забезпечення інформаційного суверенітету.

Практика показує, що інтелектуальне запозичення в академічному просторі стає поширеним явищем. Реферування студентами наукових джерел не вимагає від них кропіткої праці з бібліотечним фондом, оскільки розвиток інформаційних технологій дозволяє вільно і швидко використати чужу інформацію, що є по суті інтернет-плагіатом.

Найчастіше привласнення авторства на чужий твір науки помічають у студентів, які в більшості своїх робіт користуються вже готовими рефератами, курсовими та дипломними роботами або роблять замовлення на науково-дослідні роботи на онлайн сервісах. Це значний удар по якості всієї освіти, професійній зокрема, оскільки замість дослідження наукової проблеми можна за кошти отримати готовий матеріал.

Саме тому провідну роль сьогодні відіграє формування культури академічної доброчесності в усіх учасників освітнього процесу й студентства зокрема. Для України це питання особливо актуальне, оскільки тривалий час воно не піднімалося, а в сучасних умовах розглядається частково і несистемно.

Власне, сама академічна доброчесність визначає можливість сталого розвитку університетської освіти, стає моральним імперативом для її подальшого вдосконалення. Це особистий показник професійної культури майбутнього фахівця. Тому формування норм академічної поведінки, де учасники процесу «адміністрація-викладач-студент» пов'язані між собою низкою правил, зобов'язань та обов'язків є важливою умовою трансформації вищої освіти в Україні.

Аналіз наукових джерел показує, що окремі аспекти даної проблеми вивчаються такими вченими як А. Артюхов, В. Банись, Р. Беланова, Б. Буяк, К. Васильєва, Н. Гапон, М. Гриньова, Т. Добко, М. Жарикова, І. Жилиєв, Д. Загірняк, І. Каменщик, В. Касаджик, О. Коробкіна, А. Мельниченко, С. Мельничук, В. Ромакін, О. Траверсе та ін.

Мета нашого дослідження полягає у виокремленні умов формування і розвитку культури академічної доброчесності у студентів в процесі професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Закон України «Про освіту» (2019 р.) визначає академічну доброчесність як один з основних етичних принципів освіти в Україні, що є запорукою її якості. У 42-ій статті дається визначення: «Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [1].

Відомо, що закон «Про освіту» регламентує правила дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками. Вони мають робити посилання на першоджерела інформації; дотримуватися норм законодавства про авторське право; користуватися достовірною інформацією; контролювати дотримання академічної доброчесності майбутніми фахівцями; об'єктивно оцінювати результати навчальної діяльності. Здобувачі освіти також мають дотримуватися принципів академічної доброчесності під час самостійного виконання завдань різної складності. [2, с. 143]

Аналіз наукових праць показує, що сутність поняття «академічна доброчесність» трактується зарубіжними вченими (Е. Льофстрьом, Т. Тротман, М. Фурнарі, К. Шепард) як усвідомлення культури поведінки в академічному середовищі та вміння чесно діяти у ньому відповідно до встановлених етичних норм та поважати наукові здобутки колег.

Значний поштовх у формуванні нової академічної культури, яка базується на довірі, чесності, прозорості, реальному навчанні, справжній науковій роботі, дав «Проект сприяння академічній доброчесності в Україні» (SAIUP), що адмініструється американськими радами з міжнародної освіти та здійснюється за підтримки Міністерства освіти і науки України та Посольства США в Україні. Він допомагає розробити адаптований до української системи освіти комплекс процедур та інструментів попередження та протидії академічній нечесності. Впродовж 2016-2017 рр. організації-

партнери, державні інституції та небайдужі громадяни працюють над тим, аби академічна доброчесність з «чужого» поняття перетворилася на щоденно вживаний термін – характеристику якісної освіти та науки [3, с. 10-11]

Варто зазначити, що академічна доброчесність є характеристикою культури поведінки суб'єктів в освітньо-науковому середовищі та міждисциплінарною категорією, що має в основі шість фундаментальних цінностей: чесність, довіру, справедливість, повагу, відповідальність та сміливість. Таким чином дане поняття є не тільки показником загальної культури майбутніх фахівців, але й критерієм внутрішньої професійної культури студента.

Найбільш поширеним видом порушення норм академічної культури є плагіат. Аналіз наукових джерел показує, що підстав для таких порушень може бути декілька: застарілість методів та змісту навчання; нерівномірні освітні навантаження; байдуже ставлення до опрацювання наукового тексту; відсутність загальних правил та стандартів оцінки оригінальності написаного та прозорих алгоритмів боротьби з плагіатом.

Зауважимо, що вирішення цього проблемного завдання має починатися з початкової школи, продовжуватися в основній і профільній школі, оскільки тільки системність у розв'язанні даної проблеми не дозволить учням користуватися такими неправомірними методами як плагіат, рерайт, фабрикація та ін.. Вважаємо, що підтримка академічної доброчесності у навчально-виховному процесі вищої школи забезпечується не стільки «покаранням» студентів (види покарання викладено у методичних рекомендаціях до вивчення навчальних дисциплін) скільки створенням умов його запобігання.

На основі вивчення наукових джерел нами робиться спроба виокремити основні чинники, які мають суттєвий вплив на якість формування культури академічної доброчесності у ході освітнього процесу на всіх його рівнях: формування поваги до академічних законів, норм та правил роботи з інформацією, починаючи з початкової школи; узгодження програмних вимог з віковими можливостями учнів; запобігання надмірного навантаження учнів та студентів; дотримання загальних норм оцінки оригінального тексту вчителями та викладачами; формування в учнів та студентів поваги до інтелектуальної праці інших людей; заохочення на початкових етапах освіти до власного суб'єктного аналізу інформації; співпраця навчальних закладів з платформами та проектами щодо запобігання плагіату; навчання академічному письму на всіх рівнях освіти; формування кодексу наукової честі та його впровадження в освітній процес загальноосвітньої та вищої школи; проведення інформаційних кампаній щодо важливості і престижності написання оригінальних наукових робіт; відповідальне ставлення науковців до української науки як прикладу для наслідування.

Таким чином, розвиток культури академічної доброчесності у студентів в процесі професійної підготовки здійснюється на засадах повноцінної реалізації їх інтелектуальних здібностей в освітньо-науковому середовищі в умовах формування загальнонаціональної системи забезпечення якості вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Закон України «Про освіту» (2019 р.): Мін-во освіти і науки України. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/law/2231/> .
2. Академічна доброчесність: виклики сучасності: збірник наукових есе учасників дистанційного етапу наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 02.12 – 13.12.2019) / Польсько-українська фундація «Інститут Міжнародної Академічної та Наукової Співпраці», Духовна Академія Університету Кардинала Стефана Вишинського, Фундація ADD. – Варшава, 2019. – С. 142-144.
3. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети поширення серед молодих учених: кол. моногр. / За заг. ред. Н.Г. Сорокіної, А.Є. Артюхова, І.О. Дегтярьової. – Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. – С. 10-11.